

Weitere_Termine/Veranstaltungsarchiv/Stein_Haus_Neuland_Bielefeld_14_05_14.pdf.

23. Öffentliche Liste über die Registrierung von Verbänden und deren Vertretern [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bundestag.de/dokumente/lobbyliste/>.

24. Goehner R. Als Lobbyist im Bundestag [Електронний ресурс] // Welt am Sonntag. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.welt.de/print-wams/article120744/Als-Lobbyist-im-Bundestag.html>.

25. Affäre Hunzinger: Scharping wehrt sich gegen neue Vorwürfe [Електронний ресурс] // Die Welt. – 2002. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.welt.de/print-welt/article410535/Affaere-Hunzinger-Scharping-wehrt-sich-gegen-neue-Vorwuerfe.html>.

26. Répartition par catégorie des organismes auditionnés à l'Assemblée nationale [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.regardscitoyens.org/transparence-france/etude-lobbying/>.

27. Lehmann W. Lobbying in the European Union: Current rules and practices / W. Lehmann, L. Bosche. – Luxembourg: Directorate-General for Research, 2003. – 47 p.

28. The Standing Orders of the Danish Parliament [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.thedanishparliament.dk/Publications/Standing%20Orders%20of%20the%20Folketing/Chapter%2017.aspx>.

Надійшла до редколегії 25.11.15

В. Матвиенко, д-р ист. наук, проф.,

С. Сокур, соискатель

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ ЛОББИСТСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СТРАНАХ-ЧЛЕНАХ ЕС НА ПРИМЕРЕ АВСТРИИ, ВЕЛИКОБРИТАНИИ, ГЕРМАНИИ, ФРАНЦИИ И ДАНИИ

Для современных политических систем стран-членов ЕС характерным является наличие широкого диалога между властью и обществом. Важное место в этом диалоге занимает лоббистская деятельность, которая призвана артикулировать интересы групп и путем влияния на полномочные органы удовлетворить интересы заинтересованных лиц. Наиболее ярко институционализация лоббистской деятельности проявляется в Австрии, Великобритании, Германии, Франции и Дании, хотя и находится там на разном уровне. Таким образом, страны-члены ЕС разделяются на страны, где лоббистская деятельность институционализирована, страны с переходным уровнем институционализации и страны, в которых существует лишь тенденция к институционализации.

Ключевые слова: лоббирование, Европейский Союз, Австрия, Великобритания, Германия, Франция, Дания, субъекты лоббистской деятельности, объекты лоббистской деятельности.

V. Matvienko, Doctor of Historical Sciences, Professor,

S. Sokur, external PhD candidate

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INSTITUTIONALIZATION OF LOBBYING IN THE EU COUNTRIES: AUSTRIA, UNITED KINGDOM, GERMANY, FRANCE AND DENMARK

An important characteristic of modern political systems of the EU member states is an existence of a broad dialogue between the authorities and society. An important role in this dialogue plays "lobbying", which aims to articulate the interests of the groups via influencing the authorities to meet the interests of stakeholders. Thus, institutionalization of lobbying activities is clearly evident in Austria, the UK, Germany, France and Denmark. The above countries are divided on the basis of the level of institutionalization into three groups: group of countries with successful institutionalization of lobbying; group of countries with transition level of institutionalization; group of countries with institutionalization tendency.

Key words: lobbying, European Union, Austria, United Kingdom, Germany, France, Denmark, lobbying actors, lobbying objects.

УДК 327(477):351.86

Г. Піскорська, канд. іст. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

БЕЗПЕКОВІ ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ НОВИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ

Розглянуто передумови та причини розробки керівництвом України нової редакції Стратегії національної безпеки. Проаналізовано зміст документа, при цьому особливу увагу приділено оцінці безпекового середовища України, загроз і викликів, що стоять перед країною, а також факторам, які Київ вважає гарантіями безпеки держави. Надані рекомендації щодо врахування Україною позицій та підходів країн Заходу до вирішення проблем забезпечення власної безпеки, а також їх використання при визначенні напрямів української зовнішньої та безпекової політики.

Ключові слова: стратегія національної безпеки України, НАТО, Європейський Союз, США, виклики та загрози національній безпеці, агресія Росії проти України, безпекове середовище, національні інтереси.

Особливістю сучасних конфліктів є перехід локальних конфліктів на наднаціональний рівень. За оцінками багатьох аналітиків, зокрема й Збігнева Бжезінського, світ увійшов у зону турбулентності, коли нестабільність та хаос лише посилюватимуться [1]. На думку політологів, непередбачувана поведінка Російської Федерації, великої ядерної держави, що відмовляється діяти згідно з міжнародним правом і здійснює на свою користь переділ державних кордонів, нанесла руйнівний удар по світовому порядку, що склався після другої світової війни [2–4]. Від Росії походить головна загроза суверенітету та незалежності сусідніх країн. Російсько-український конфлікт не є локальною подією – він має регіональний і глобальний вимір.

Переформатування пострадянського простору силовими методами, що здійснює РФ, викликають терміново необхідність створення нових правил безпеки у світі з поновленням принципів непорушності кордонів та відновленням дієвості засад міжнародного права і функціонування міжнародних організацій. При цьому для України, яка опинилася на зламі глобальної системи безпеки, у найгарячішій точці зіткнення інтересів глоба-

льних гравців, оновлення системи безпеки набуває особливого значення.

Зовнішньополітична ситуація України на початку 2000-х років розвивалася на фоні дедалі більш гострої геополітичної конкуренції двох європейських центрів впливу – ЄС і Росії, які реалізують принципово відмінні проекти інтеграції пострадянських держав Східної Європи та Кавказу. ЄС здійснює політику розширення та створення кола держав-партнерів, які б будували свою внутрішню та зовнішню політику на засадах демократичних цінностей, норм і правил. Росія – домагається визнання ЄС (і світом загалом) цих держав як "зони російських привілейованих інтересів", експортування до них своєї державоцентричної та авторитарної ("євразійської") моделі "керуваної демократії" і створення під владою егідою потужного інтеграційного утворення, яке б діяло за її правилами.

На думку українського політолога В.Головченка, потреба вибору – Захід, чи Росія – залишається перманентною загрозою підризу національних інтересів і національної безпеки України [5]. Країни, що перебувають на "кордонах" інтеграційних проектів, зазнають найбільшою

напруженості та небезпеки, є потенційними зонами конфліктів. Україна (в т.ч. в результаті своєї політики "багатовекторності", а насправді – невизначеності власного інтеграційного курсу) дедалі більшою мірою перетворювалася на епіцентр геополітичного протистояння зовнішніх центрів сил. Керівництво РФ свідоме того, що успішна євроінтеграція України – це не лише виклик російському інтеграційному проекту, але й переконаливий мобілізаційний приклад для інших пострадянських країн (Молдова, Грузія). Тому його мета полягала в запобіганні будь-якою ціною європейській інтеграції України та підпорядкуванні її власним геополітичним цілям. В березні 2014р. Росія анексувала Крим і згодом розгорнула збройну експансію на Донбасі. Внаслідок російської агресії проти України, окупації Криму та подій на Сході України, система європейської та глобальної безпеки виявилася багато в чому безпорадною й неефективною, поставивши під сумнів можливість подальшого сталого розвитку на континенті.

Російська агресія проти України змусила розвинути країни переглянути свої стратегічні документи у сфері забезпечення національної безпеки. Так, у лютому поточного року нову Стратегію національної безпеки було прийнято в США [6], у листопаді минулого – у Польщі [7], упродовж 2015-2016 років оновлюють відповідний документ ЄС та низка європейських держав [8]. З метою набуття досвіду у створенні нової системи національної безпеки України особливої актуальності набуває вивчення позицій та підходів країн Заходу для вирішення проблем забезпечення власної безпеки.

США будують свою стратегію на основі концепції беззаперечного і тотального домінування (лідерства) з позиції сили, яка ґрунтується на принципах абсолютної переваги у воєнній, технологічній, економічній, інформаційній сферах. Окремим пунктом у Стратегії національної безпеки визначено протидію російській агресії. США як світова держава приймають на себе зобов'язання зміцнювати європейську безпеку, в тому числі, шляхом стримування Росії, посилення оборонного компонента, зміцнення енергобезпеки і підтримки розвитку європейських країн – так званих, нових демократій. Вашингтон став ініціатором та інтегратором міжнародної кампанії із захисту України від російської агресії. 11 грудня 2014р. Сенат США ухвалив, а згодом Президент Б.Обама підписав "Акт на підтримку свободи в Україні", який розширює канали співробітництва з Україною, насамперед в безпековій сфері.

Війна на Сході України зі значною ймовірністю може трансформуватися в черговий заморожений конфлікт – джерело нестабільності й загрози для Європи, – плацдарм для подальшої експансії РФ. Отже, пріоритетними напрямками нової стратегії безпеки ЄС є боротьба з тероризмом, стабільність і безпека у сусідніх з Європою південних та східних регіонах та сприяння посиленню можливостей ЄС з протидії елементам гібридної війни; зміцнення співробітництва з НАТО; підвищення країнами-членами ЄС витрат на оборону.

У новій редакції Стратегії національної безпеки Республіки Польща наголошується, що на кордонах з Польщею існує ризик конфліктів регіонального та місцевого характеру, у які країна може бути безпосередньо або опосередковано втягнена. У безпосередній близькості з Польщею має місце висока концентрація військових сил і засобів. Загрози Польщі за несприятливих умов можуть мати як невійськовий, так і військовий характер. В останньому випадку вони можуть прийняти форму кризових та воєнних загроз, тобто збройних конфліктів різного масштабу. Відповідно Польща започаткувала 10-річну програму модернізації армії,

вклавши 40 млрд. доларів. Після виконання цієї програми Польща матиме найпотужніші сухопутні війська в країнах НАТО в Європі.

З огляду на формування нової архітектури континентальної та глобальної системи безпеки, засадничими питаннями для українського політикуму є здатність осмислити ці зміни та сформулювати власні концепції і пропозиції щодо нових моделей міжнародної взаємодії. У Доктрині інформаційної безпеки України (2009 р.) та Стратегії національної безпеки України (2010 р.) загрозами для України визначалися лише певні дії з боку інших держав, але не самі держави [9–10]. Тут, зокрема, визначено і конкретизовано загрози в найважливіших сферах життєдіяльності держави. До зовнішніх загроз віднесено територіальні претензії, зовнішній тиск на політику держави, іноземне втручання у внутрішні справи, зовнішні дії, спрямовані на послаблення економічного суверенітету держави, інформаційні спеоперації проти стабільності у державі та встановлення зовнішнього контролю за її інформаційним простором тощо. До внутрішніх загроз відносять корупцію, організовану злочинність, політичну нестабільність, демографічну деградацію, сепаратизм, слабкість державних інститутів тощо. Спільним недоліком усіх попередніх стратегічних документів у питаннях національної безпеки був їхній відверто декларативний характер, до того ж, російська агресія проти України звела нанівець більшість основоположних принципів, закладених у попередніх концепціях стратегії.

Ще в листопаді 2014 року під час проголошення позачергового послання до Верховної Ради "Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки" Президент представив проект нової редакції Стратегії національної безпеки України, який визначає перелік актуальних для країни загроз і пріоритети державної політики в умовах кардинальних змін безпекового середовища України [11]. У травні 2015 р. прийнято нову редакцію Стратегії національної безпеки України, яка передбачає створення нової системи забезпечення національної безпеки України, що здатна протистояти російській загрози, яка має довгостроковий характер, і враховує докорінні зміни у зовнішньому та внутрішньому безпековому середовищі України [12].

Зміни стосуються передовсім українсько-російських стосунків, орієнтації на НАТО та необхідності гарантувати безпеку в умовах війни. Оцінки Росії стали жорсткішими. У попередньому документі пильну увагу було присвячено урегулюванню конфліктних питань з РФ, зокрема, пов'язаних із базуванням її флоту на території України, демаркацією кордонів, захистом українського економічного простору. Україна стала об'єктом російської агресії у повному обсязі – частина української території окупована, Росія протискує свої політичні вимоги у напрямку руйнування українського суверенітету (вимоги федералізації, російської мови як другої державної, остаточне закріплення позаблоковості), економічного тиску (підвищує ціни на газ), залякування (російські війська, стягнуті на російсько-українському кордоні).

До того ж нав'язування Україні російських політичних вимог є не менш небезпечним, ніж військова загроза на кордонах. Вимога до Росії відвести війська однозначно сприймається нашими партнерами (НАТО, США, країнами ЄС) як засіб деескалації конфлікту. Натомість нав'язуваний Росією порядок денний з політичними вимогами до України в деяких випадках невірно сприймається як можливий шлях до дипломатичного вирішення ситуації. Новий документ передбачає, що Україна буде домагатися застосування санкцій проти Росії і розглядає відновлення відносин з РФ на рівно-

правних умовах тільки після виведення російських військ з території України й компенсації завданих втрат.

З метою протидії агресії Україна добиватиметься реформування Ради Безпеки ООН, а також активно розбудовуватиме українську армію. Неспроможність міжнародних організацій ухвалювати своєчасні та адекватні рішення для врегулювання кризових ситуацій свідчить про вкрай низьку ефективність існуючих глобальних та регіональних безпекових механізмів та ставить на порядок денний питання про їх реформування і адаптацію до сучасних тенденцій світового розвитку.

Уперше чітко не лише засвідчено відмову від позаблокового статусу, а й названо вектор. Перелічено заходи, яких вживатиме Україна для зближення з НАТО. Зокрема, йдеться про обмін розвідувальною інформацією, адаптацію системи захисту конфіденційної інформації відповідно до стандартів НАТО, унезалежнення виробництва озброєнь на території України, урахування практики країн-членів НАТО в питаннях протидії корупції, особливо у безпековій сфері.

Оновлена Стратегія національної безпеки України має певні методологічні відмінності від попередніх редакцій. Вони спрямовані на максимальне наповнення документа практичним змістом. Як відзначив академік Національної академії наук України, радник Президента України, директор Національного інституту стратегічних досліджень В. Горбулін, вперше за всю історію створення таких документів ця Стратегія містить конкретний варіант програмних дій з точки зору забезпечення стратегії національної безпеки України. За його словами, до розробки проекту Стратегії безпеки було залучено близько 30 провідних наукових установ та організацій. "Ніколи попередні стратегії не завершувались механізмом виконання всією державною структурою управління безпеки країни. У цій же Стратегії останні рядки чітко визначають, що головне керівництво питаннями, пов'язаними з національною безпекою країни, здійснює Президент, консолідацію і контроль виконує РНБО, безпосередню реалізацію програмних завдань виконує Кабінет Міністрів", – зазначив В. Горбулін [13].

На підставі детального аналізу безпекового середовища України були визначені найпотужніші загрози для національної безпеки, які перешкоджають нормальному функціонуванню Української держави і на подолання яких мають спрямовуватися наразі основні зусилля держави. Наслідками військового втручання сусідньої країни, а також новими самостійними загрозами для України є, зокрема, порушення територіальної цілісності, військова присутність РФ у Криму і на Сході України, нарощування військових сил вздовж державного кордону України, втручання РФ у внутрішньополітичні процеси в Україні, інформаційно-психологічна війна РФ проти України, енергетичний "шантаж", тощо.

Попередня стратегія відзначала тільки загрози "заморожених конфліктів" поблизу кордонів України, зокрема у Придністров'ї, а також у Каспійсько-Чорноморському регіоні. Оновлена стратегія фіксує ту очевидну реальність, що частину території України вже окуповано російськими військами, тож документ визначає як пріоритет звільнення цих територій. Такі надскладні проблеми постали перед нашою державою вперше, однак без ліквідації загроз державному суверенітету, інституційного зміцнення Української держави, подолання глибоких системних деформацій неможливо забезпечити подальший розвиток України. Реагування на сучасні виклики та загрози в умовах військової агресії, на думку експертів, потребує формування принципово нової системи національної безпеки [4]. Вона має відповідати масштабам існуючих загроз, бути дієво інтег-

рованою у систему міжнародної та регіональної безпеки як їх невід'ємний складник.

Окрім питань, пов'язаних із безпосередньою агресією Росії проти України, більшість загроз, визначених стратегією-2012, залишилися без змін. Це перш за все високий рівень корупції, неефективна економіка та слабкі міжнародні гарантії безпеки України.

Нова редакція Стратегії національної безпеки України розрахована до 2020 року, тобто на коротший період часу, ніж це передбачено законодавством. Такий підхід зумовлено високим рівнем невизначеності у сфері глобальної безпеки. Стратегічне прогнозування за цих умов істотно ускладнюється, а планування на тривалий період є малоефективним. Отже, пріоритетними завданнями державної політики національної безпеки в оновленій редакції Стратегії національної безпеки України визначено ті, що спрямовані на створення ефективної системи забезпечення національної безпеки і насамперед мають на меті:

- подолання наслідків російської агресії, яка має довгостроковий характер, та забезпечення мирного розвитку Української держави;

- зміцнення Української держави шляхом забезпечення інтересів громадян, суспільства, держави;

- нове зовнішньополітичне позиціонування України у світі, яке з-поміж іншого має забезпечити надійні зовнішні гарантії безпеки України.

Стратегія пропонує підхід, відповідно до якого вбачається за необхідність забезпечувати власними зусиллями готовність держави, її економіки й суспільства до оборони та відбиття зовнішньої агресії в будь-яких формах і проявах, підвищення рівня обороноздатності, нарощування оборони й безпекових спроможностей України, зміцнення здатності країни до самозахисту. Саме Україна має потурбуватися про свою безпеку, не чекаючи на військову допомогу Заходу. На це спрямована нова Стратегія національної безпеки.

У Стратегії особливу увагу приділено відновленню ракетного щита України, але більш детальна інформація, за словами очільника РНБО, є державною таємницею. За словами О. Турчинова, така робота здійснюється без порушень узятих Україною міжнародних зобов'язань і в цьому питанні держава повинна також розраховувати на власний потенціал. У цій ситуації доконаним фактом є те, що Україні треба замислюватися над розміщенням ефективної системи протиракетної оборони для адекватної реакції на можливі загрози ззовні. Треба розуміти, що Україна повинна зайняти чітку позицію в таких питаннях, як система ПРО перед усіма країнами, які зобов'язалися бути гарантами національного суверенітету відповідно до Будапештського меморандуму 1994 року.

У цілому, ключовим пріоритетом є реформування Збройних сил України з метою забезпечення ефективності, мобільності й оснащення сучасним озброєнням, військовою та спеціальною технікою – на основі цього буде спроможність надійно обороняти державу. У Стратегії передбачається посилення контролю за витрачанням державних асигнувань, а також контролю за якістю продукції для потреб армії та оборони. Важливим чинником визначається проведення боротьби з корупцією та реформування неефективної системи державного управління.

Стратегія національної безпеки наголошує на необхідності реформування розвідувальних органів, зокрема, посилення агентурної й технічної розвідки, створенні сучасної системи аерокосмічної розвідки. На думку керівників країни, важливу роль тут має зіграти об'єднаний Комітет з питань розвідувальної діяльності, на який покладено завдання вдосконалення системи керівницт-

ва, координації, узгодженого функціонування та контроль за діяльністю розвідувальних органів України.

Стратегія національної безпеки України охоплює питання, що стосуються забезпечення інформаційної безпеки, яка залишається найбільш вразливою складовою національної безпеки країни. Водночас інформаційна безпека є важливою самостійною сферою забезпечення національної безпеки, яка характеризує стан захищеності національних інтересів в інформаційній сфері від зовнішніх та внутрішніх загроз і являє собою сукупність інформаційно-психологічної (психофізичної) та інформаційно-технологічної безпеки держави. Унаслідок відсутності дієвої системи забезпечення інформаційної безпеки в національному інформаційному просторі України спостерігається низка негативних явищ, які створюють реальні та потенційні загрози інформаційній безпеці людини і громадянина, суспільства і держави.

Все це відбувається на тлі масованого і агресивного інформаційного наступу російської пропаганди, яка всупереч європейським стандартам у сфері засобів масової інформації розпалює в Україні міжнародну ворожнечу та сепаратистські настрої, посягає на державний суверенітет і територіальну цілісність України. Інформаційну складову "гібридної" війни було введено в дію Російською Федерацією задовго до військової агресії. Агресивного інформаційно-психологічного впливу зазнало не тільки українське суспільство, громадяни країн пострадянського простору, а й, не в останню чергу, населення США, країн ЄС. Інформаційний фронт продовжує відігравати ключову роль у досягненні ряду цілей, яких намагається досягти вище керівництво РФ:

- використовувати важку соціально-економічну ситуацію в Україні розколоти українське суспільство з метою подальшої відмови від процесу євроінтеграції;
- обґрунтувати анексію частини території суверенної держави, нехтуючи міжнародним правом;
- позбавити Україну підтримки цивілізованого світу шляхом розколу політичних еліт Європи та США;
- перенести увагу власних громадян з внутрішніх проблем Росії на "зовнішнього ворога" та виправдати власні злочинні дії необхідністю боротьби із ним.

Телебачення залишається одним із найпотужніших каналів впливу. Оплотом російського іномовлення, без перебільшення, можна назвати одіозний телеканал Russia Today (надалі RT), заснований у 2005 р., що транслюється у більш ніж 100 країнах світу, має 700 млн аудиторію (мовлення здійснюється цілодобово). Телеканали "RT America" та "RT UK" виходять до ефіру з власних студій у Вашингтоні та Лондоні. Громадяни більшості країн світу мають доступ до RT через Інтернет, супутникові та кабельні канали. Крім того, RT викладає власний продукт на YouTube (у 2014 р. кількість переглядів 5 основних каналів – більше 2 млрд). Слід наголосити, що формат каналу RT зробив можливою його активну присутність телевізійному ринку Європи та США.

На жаль, скрутне економічне становище України не сприяє створенню можливостей для ефективної протидії інформаційним загрозам. Зокрема, у США від нашої держави офіційно працює лише один журналіст агенції "Укрінформ" (у Вашингтоні), власних кореспондентів та знімальні групи за кордоном мають декілька приватних телеканалів ("Інтер", "1+1").

Значимість Стратегії в оновленому вигляді залежить від волі керівництва держави забезпечити усі заходи бюджетним асигнуванням. У "Прикінцевих положеннях" Стратегії сказано, що для її реалізації потрібно спрямовувати на "бюджетне фінансування сектору безпеки і оборони не менше 5 відсотків від валового внутрішнього продукту". Для порівняння: донедавна США витрачали до 7% свого ВВП на потреби оборони. Країни НАТО мали б витратити 2% свого ВВП. В умовах

економічної кризи значно зменшили видатки на оборону: середня цифра по регіону становить 1,1% ВВП, при встановленому НАТО порозі у 2%. Таким чином, на випадок необхідності введення в дію гарантій за статтею V Вашингтонського договору (про колективну оборону), ці країни не забезпечені достатніми мілітарними можливостями. Однак вони можуть завжди розраховувати на систему колективної безпеки альянсу, ключову роль у якій відіграє боєздатність Америки.

Зовнішньополітична діяльність України у сфері гарантування національної безпеки держави буде спиратися на політику європейської і євроатлантичної інтеграції та здійснюватися на різних рівнях – глобальному, регіональному, субрегіональному. Зовнішні гарантії безпеки держави забезпечуватимуться шляхом формування мережі союзнитва як з окремими державами та регіональними організаціями й ініціативами (шляхом укладення угод про спільну оборону або військову допомогу), так і з міжнародними безпековими організаціями (шляхом участі у механізмах колективної безпеки).

Сьогодні перед Україною також постало важке завдання стабілізації економіки й подолання кризи на Сході України – усе це має вирішуватися в короткі терміни. Президент України Порошенко в своїй доповіді на засіданні ООН 27 вересня 2015 р. проаналізував наслідки військової агресії Росії проти України [14]. Україна втратила 8 тисячі загиблих та тисячі поранених під час антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях, має півтора мільйона внутрішньо переміщених осіб. Знищено п'яту частину економічного потенціалу. Зовнішня агресія призвела до появи нової форми бідності – миттєвої бідності. Щодня на війні Україна змушена витрачати 5 млн. доларів США.

Крім того, Стратегія включає напрями реформ, передбачені Угодою про асоціацію України та Європейського Союзу, і Стратегію сталого розвитку "Україна-2020". Можна припустити, що при досягненні успіху в проведенні широкомасштабних реформ у державі чутливе питання для української громадськості щодо вступу чи невступу в НАТО може відпасти саме по собі, якщо, наприклад, заяви Президента України щодо виконання всіх необхідних критеріїв для отримання перспективи членства у Євросоюзі у 2020 р. справдяться. Євроатлантичний вибір з перспективою членства в НАТО має надзвичайно важливу зростаючу підтримку в українському суспільстві. Нині кількість українців, що підтримують євроатлантичну інтеграцію вже перевищує 60%. (2013 р. – 16%, 2014 – близько 50%).

В Стратегії проглядається чітка лінія намірів влади до 2020 р. здійснити прорив по всім фронтам. Очевидним видається те, що подання заявки на отримання членства в НАТО на фоні одночасного отримання перспективи членства у ЄС є найбільш вірогідною перспективою. Саме такою є позиція представників влади.

Євроінтеграційний курс нашої держави – це можливість для виходу України із "сірої зони" безпеки. Внаслідок цього можна передбачати зростання тенденції до певного звуження простору невизначеності, і, відповідно, підвищення рівня регіональної та глобальної стабільності в Європі та в світі. А отримання членства у ЄС та вступ в НАТО стало б дієвою гарантією забезпечення національної безпеки України, оскільки Лісабонський договір, який набув чинності у грудні 2009 р., передбачає колективну відповідальність країн-членів ЄС, обов'язкове надання допомоги всіма можливими засобами країні, яка стала жертвою агресії. Це положення дублює ст. 5 Вашингтонського договору про створення НАТО.

Враховуючи, що у зовнішньому просторі навколо України сформувалися нові тенденції, які є джерелами значних загроз національній безпеці в частині забезпечення захисту державного суверенітету України, її територіальної цілі-

сності, недоторканності державного кордону, все це потребувало осмислення та внесення відповідних змін до ключового документу у сфері національної безпеки і оборони, Стратегії національної безпеки України.

Список використаних джерел

1. Zbigniew Brzezinski, Confronting Russian Chauvinism, <http://www.the-american-interest.com/articles/2014/06/27/confronting-russian-chauvinism/>
2. Україна в системі міжнародної безпеки: Монографія / Національний інститут проблем міжнародної безпеки / За заг. ред. О.С. Власюка. – К.: НІСД, 2009. – 450 с.
3. Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України. Аналітична лоповідь / за заг. ред. К. А. Кононенка. – К.: НІСД, 2013. – С. 54.
4. Парахонський Б. О. Актуальні виклики та загрози регіональній безпеці: висновки для України : аналіт. доп. / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська; за заг. ред. К. А. Кононенка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2014_table/0625_dop.pdf
5. Головченко В. Україна і тенденції розвитку міжнародної обстановки: глобальний контекст // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Міжнародні відносини. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2014. – С.9–15.
6. European Council conclusions, 25-26 June 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2015/06/25-26/>

Г. Пискорская, канд. ист. наук, доц.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ПРИОРИТЕТЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ НОВЫХ ВЫЗОВОВ И УГРОЗ

Рассматриваются предпосылки и условия разработки руководством Украины новой редакции Стратегии национальной безопасности. Представлен анализ содержания документа, при этом особое внимание уделено оценке среды безопасности Украины, угрозам и вызовам, перед которыми оказалась страна, а также факторам, которые Киев считает гарантиями безопасности государства. Рекомендуются учитывать позиции и подходы стран Запада к обеспечению собственной безопасности при определении направлений украинской внешней политики и политики безопасности.

Ключевые слова: Стратегия национальной безопасности, Украина, НАТО, Европейский Союз, США, вызовы и угрозы национальной безопасности, агрессия России против Украины, среда безопасности, национальные интересы.

G. Piskorska, PhD, Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

SECURITY PRIORITIES FOR UKRAINE WITHIN THE CONTEXT OF NEW THREATS AND CHALLENGES

Causes and reasons for the new edition of National Security Strategy to be elaborated by Ukraine's authorities, are studied. The contents of the document has been analysed, special attention has been paid to Ukraine's security background, threats and challenges the state is facing and to those factors which are considered to be guarantees of state security. Recommendations are given for Ukraine to consider approaches and positions of Western States concerning their security, and to use them while defining trends of Ukraine's foreign and security policy.

Keywords: national security strategy, Ukraine, NATO, the European Union, the USA, challenges and threats for security strategy, Russia's aggression against Ukraine, security background, national interests.

УДК 327.5:327.7

С. Толстов, канд. іст. наук, доц.

Державна установа "Інститут всесвітньої історії Національної Академії наук України", Київ

ПОЗИЦІЯ США І ЄС ЩОДО ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

В статті розглянуто позиції США і ЄС щодо врегулювання конфлікту на сході України та їх роль у різних переговорних форматах. Окреслено специфіку підходів основних зовнішніх гравців до "мінського процесу" та узгоджених у його межах планів врегулювання конфлікту.

Ключові слова: США, ЄС, конфлікт, врегулювання, перемір'я, нормандський формат, мінський процес, санкції.

Постановка проблеми. З осені 2013 р. українська проблематика стала предметом постійної уваги оглядачів та політичних експертів. Про кризу в Україні та роль у ній зовнішніх факторів написано сотні статей, автори яких дотримуються різних, часом протилежних підходів. Аналіз основних точок зору, висловлених у ході політичних та експертних дискусій, дозволяє окреслити деякі суперечливі й часом парадоксальні узагальнення:

1. Євроатлантична спільнота виявилася не готова до активізації російського ревізіонізму. Більшість політиків та експертів не припускали, що у відповідь на прихід влади в Києві прозахідних політичних угруповань Кремль анексує Крим, спробує розколоти Україну і спровокує серйозний руйнівний конфлікт у Донбасі.

2. Практична політика спростовує суперечки про те, чи є відносний паритет силових потенціалів обов'язково передумовою багатополлярної системи. Як вияви-

7. Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbn.gov.pl/ftp/SBN%20RP.pdf>

8. National Security Strategy – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf

9. Доктрина інформаційної безпеки України (2009 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=514%2F2009>

10. Закон України "Про основи національної безпеки України" (2010 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15>

11. Указ Президента "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року "Про Стратегію національної безпеки України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

12. Стратегія національної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/19521.html>

13. Круглий стіл "Стратегія національної безпеки України в умовах радикальних змін внутрішнього і зовнішнього безпекового середовища" // <http://www.niss.gov.ua/articles/1726>. – 2015. – 23.01

14. Полный текст выступления Порошенко на Генассамблее ООН: В результате предательской российской агрессии тысячи людей были убиты – Режим доступу: http://censor.net.ua/news/353793/polnyy_tekst_vystupleniya_poroshenko_na_genassamblee_oon_v_rezultate_predatel'sk_oyi_rossiyiskoyi_agressii

Надійшла до редколегії 20.11.15

лося, для забезпечення багатополлярної силової конфігурації достатньо поліцентричної модальності інтересів основних міжнародних акторів, що дозволяє сконцентрувати ресурси і зусилля окремих впливових держав на пріоритетних напрямках.

3. Суперечлива структура зв'язків в умовах складної взаємозалежності ставить під сумнів ефективність будь-яких міжнародних гарантій безпеки. Насамперед це стосується становища абсолютної більшості держав, що не входять до колективних оборонних союзів, діяльність яких визначається життєво важливими інтересами гомогенних і близьких за рівнем розвитку учасників.

4. За поточних обставин Київ змушений шукати вихід з внутрішньої та зовнішньої кризи з урахуванням позиції США, країн ЄС та Росії. Зовнішній контекст змушує український уряд пристосовуватися до проєктів